

kityksen vasta kontekstin myötä” (s. 27). Pää-tännössä kiteytetään vielä, kuinka samainen runo viittaa Carpelanin moniaineksiselle kirjallisuuskäsitykselle ominaiseen ”klassisen ja romanttisen tasapainoon” (s. 288). Tällaisesta määrittelyjen tarkentumisesta ilahtuu aina.

Hollstenin väitöskirjan merkittäväksi ansioksi voidaan nostaa se, että siinä eritellään systemaattisesti Carpelanin tuotannon suhdetta modernismiin ja sitä kautta myös klassismiin ja romantiikkaan. Esille nousevat Carpelanin tuotannon keskeiset teemat ja poikkitaiteelliset elementit sekä keskustelu modernismista, kuten mielenkiintoinen modernismi-debatti vuodelta 1965, jolloin Carpelanin poetiikka joutui kritiikin hampaisiin suomenruotsalaisessa lehdistössä. Hollstenin tutkimus on tärkeä perusselvitys keskeisestä suomenruotsalaisesta modernistisesta kirjailijasta. Samalla se erittelee tarkasti yhden kirjailijan kirjallisuuskäsitystä ja antaa näin suuntaviivoja tuleville poetiikkaa koskeville tutkimuksille.

Outi Oja

Queer Matters -konferenssi Lontoossa 28.—30. 5. 2004

Queer-tutkijoita ympäri maailman yhteen koonnut Queer Matters -konferenssi järjestettiin King’s Collegessa. Konferenssi kokosi paikalle lähes 400 osallistujaa yli 30 maasta. Viinon, outoon ja kummalliseen, mutta myös hinttiin ja pervoon viittaava monisärmäinen englannin kielen sana on antanut nimen tälle 1990-luvun alussa syntyneelle tutkimussuuntaukselle. Queer-tutkimus on sukua 1970- ja 80-lukujen lesbo- ja homotutkimukselle, mutta foucault’laisine lähtökohtineen se eroaa identiteettiperusteisesta vähemmistötutkimuksesta. Queer-tutkimuksessa dekonstruoidaan sukupuoli- ja seksuaalisuuskategorioita, ja alan tutkijoiden erityisen mielenkiinnon kohteena ovat toisaalta anti-normatiiviset seksuaalisuudet ja sukupuolisuuden rakentumisen tavat, toisaalta myös kriittinen heteroseksuaalisuuden rakentumisen tutkimus.

Queer Matters -konferenssin järjestäjäjoukossa olivat erityisen vahvasti edustettuina kirjallisuuden- ja keskiajantutkimus. Aiheisiin liittyviä työryhmiä oli kiitettävän paljon. Johtuneen osittain järjestelykomite-

hänen pohdinnassaan intellektuaalisen omistajuuden käsitteen ongelmallisuuteen. Tästä esimerkkinä hän mainitsi kysymykset siitä, mitä paikallisille kulttuurituotteille tapahtuu, kun ne siirretään uusiin ympäristöihin tai mitä tapahtuu marginaalisille tuotannoille, kun ne päätyvät (ainakin näennäisesti) osaksi valtavirtaa.

Judith Halberstam nosti puheenvuorossaan esiin kolme teemaa: queer ja populaarikulttuuri, queer ja aika sekä queer ja paikallisuus. Tässä paikallisuus nimeää verkoston, jossa lankeavat eri tavoin yhteen monet muutujat. Niitä ovat esimerkiksi sukupuoli, tila, ”rotu”, luokka ja suhde keskiöksi määriteltäyn (,millä kriteereillä jokin määritellään periferiaksi). Hän pohti myös kysymystä queerin ja ajallisuuden suhteista kytkemällä sen ristiriitaisiin mielikuviiin kehityksestä ja tavoista ymmärtää puhe queer-sukupolvista sekä mahdollisuuksista vaihtoehtoisiin tiedontuottamisen tapoihin, mitä voi olla esim. queer-luentojen tarjoaminen kaikenikäisille tarjotuista populaarikulttuurin tuotteista. ”Pervonöyryydeksi” (queer humility) nimeämällänsä asenteella Halberstam viittasi tietoiseen toisen kohtaamisen ja valta-asemien purkamisen projektiin, joka luonnehtisi jatkossa mm. vuorovaikutusta angloamerikkalaisen ja muualla tehdyn queer-tutkimuksen välillä. Hankkeen toteuttamisen välineistä yksi on Halberstamin ja Muñozin vetämä web-hanke, joka tähtää interaktiivisen queer-avainsanaston kokoamiseen. Yksi paradigmanmuutos näkyi siinäkin, että kautta linjan konferenssissa puhuttiin queer-teorian sijasta nimenomaan queer-tutkimuksesta poliittisesti aktiivisena ja yhteiskunnallisesti kriittisenä tutkimusalana. Kokoavan teorian etsimisen sijasta huomiota annettiin

nyt erityisesti monitieteisen tutkimuskentän yhteiskunnallisten ja eettisten sitoumusten pohtimiselle ja metodikysymyksille

Amerikkalaispuheenvuoroissa toistuva teema oli tutkijoiden tiedostama angloamerikkalaisen kulttuurihegemonian purkamisen tarve. Välillä puheenvuorojen ujustelematon yhdysvaltakeseisyys silti hymyilytti: käytännössä toistettiin jälleen sama hegemoninen rakenne, jonka purkamisesta toisaalta puhuttiin. Nuorena teoriasuuntauksena, joka on syntynyt yhdysvaltalaisessa ja brittiläisessä yliopistomaailmassa, queer-tutkimus jakaa yhteiset, ongelmalliset trendipiirteet monen muun tuoreen tutkimusalan kanssa: englantia tutkimuksen lingua francana ja amerikkalainen tähtikulutti (Judith Butler). Runsaasti keskustelua käytiin siitä, kuinka julkaiseminen ja tasavertaisesti keskusteluun mukaan pääseminen on vaikeampaa tutkijoille, jotka kuuluvat angloamerikkalaisesta näkökulmasta tarkastellen periferiaan. Tosin aiheesta puhuivat vain valtakieltä ja -kulttuureja edustavat tutkijat, me periferiaiset saimme kuunnella. Kaunis puhe periferia-asemien purkamisesta ei aivan vielä toteudu käytännön tasolla.

Suomalainen queer-tutkimuskenttä on tällä hetkellä muutenkin ajankohtainen puheenaihe – ja erityisen kiinnostava juuri kirjallisuudentutkijalle. Kiinnostavaa queer-tutkimusta tehdään maassamme vilkkaasti, ja suomalaisen queer-teoreettisen kirjallisuudentutkimuksen pioneereiteos, Lasse Kekin erinomainen väitöskirja *From Gay to Queer* ilmestyi 2003. Nyt syksyllä 2004 ilmestyy Liken kustantama *Pervot pidot*, ensimmäinen artikkelikokoelma, johon on koottu tuoretta suomalaista queer-teoreettista kirjallisuudentutkimusta. Kesällä 2004 perustettiin Suo-

men Queer-tutkimuksen Seura SQS, jonka on myös tarkoitus alkaa julkaista omaa verkkolehteä. Naistutkijoiden tavoin suomalaiset queer-tutkijat toimivat sekä omilla laitoksillaan ja omissa oppiaineissaan että selkeästi queer-tutkimuksellisesti profiloituissa hankkeissa, joissa yhteistä on kiinnostus heteronormatiivisuuden kyseenalaistamiseen ja queer-metodologioihin liittyviin kysymyksiin.

Pia Livia Hekanaho

Vaarana Impivaara?

”Lakeuden miehiä eivät teorianherrat komentele”, otsikoi Pekka Lilja *KTSV 56*:ssa arvostelunsa väitöskirjastani *Maa luja, taivas korkia. Antti Tuurin Pohjanmaa-sarja* (Otava 2002). Otsikko on kyllä komia, mutta perustuu häntäiseen virhepäätelmään – luultavasti tutkimusaiheestani johtuvaan. Tulkoon nyt Liljallekin tiedoksi, että hitaasti helsinkiläistyneenä tamperelaisena en ole lakeuden lapsi vaan kadun kasvatti.

Lilja kertoo kirjoittaneensa ”kohosteisen kriittisen” arvostelun. Tähän hänellä täytyy olla todella painava syy, koska itse johtopäätökset näyttävät perustuvan hajamieliseen selailuun: jokaiseen kappaleeseen ensimmäistä ja viimeistä lukuun ottamatta sisältyy asiavirhe. Uskon kuitenkin Liljasta, niin kuin yliopistoväestä yleensäkin, pelkkää hyvää: kaikkihan me olemme samassa veneessä ja yritämme ymmärtää ja tukea toisiamme. Kuka professori nyt olisi niin pikkusieluinen, että lähtisi kostamaan oman oppilaansa onnetoman väitöskirjan kriittistä käsittelyä alan vuosikirjassa, ja vielä vuosien päästä? Tämä on tietysti täysin kuvitteellinen esimerkki: sellaista ei tapahdu.

Ei siis syytä epäillä Liljan vilpittömyyttä, kun hän ilmoittaa haluavansa kohosteisella kritiikillään avata keskustelua siitä, sopiiko Suomen kirjallisuustieteen tunnuskauseeksi ”Takaisin Impivaaraan?” Voin vain aavistella sitä syvän huolen määrää, mikä sisältyy arvostelun loppuhuipennukseen: ”Onko näin ja pitääkö näin olla?”

Ennen kuin yritän vastata Liljan ahdistu-